C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr.21rji-1833/2024 Judecătoria Orhei sediul Central
Judecător: Veaceslav Caragia

D E C I Z I E
În numele Legii

25 martie 2025 **mun. Bălți**

Colegiul penal al Curții de apel Nord,

În componența:
Președintele de complet: Ion Talpa
Judecătorii: Oxana Mironov și Ecaterina Arseni

judecând în ordine de recurs, recursul directorului adjunct, comisar-șef de justiție în cadrul Penitenciarului nr.18 Brănești, Florea Ion declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 24 aprilie 2024, privind admiterea parțială a plângerii condamnatului Plinschi Maxim împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în cererile de recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La 02 ianuarie 2024, în cadrul Judecătoriei Orhei sediul Central, a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Plinschi Maxim, împotriva administrației instituțiilor penitenciare, referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei sediul Central din 24 aprilie 2024, a fost admisă partial plângerea condamnatului Plinschi Maxim împotriva administrației instituției penitenciare, referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

S-a constatat faptul că, condamnatul Plinschi Maxim a fost deținut în Penitenciarul nr.18 Brănești, perioada continuă de la 02.05.2023 până în prezent 24.04.2024, pe o perioadă totală de 358 (trei sute cincizeci și opt) zile, în condiții contrare prevederilor art. 3 din CEDO.

În condițiile art. 473^4 alin. (4) din Codul de pr. penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Plinschi Maxim cu 35 (treizeci și cinci) zile, pentru perioada de 358 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr.18 Brănești, în condiții contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În privința perioadei de 8 (opt) zile calculate în condițiile art. 473^4 alin. (5) CPP (din perioada de 358 zile și care nu au putut fi împărțite la 10), instanța de judecată a considerat oportun compensarea acestora în valoare bănească în beneficiul condamnatului Plinschi Maxim a sumei de bani în mărime de 400 (patru sute) lei, şi anume a câte o unitate convențională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM.

În rest, plângerea condamnatului Plinschi Maxim s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus directorului adjunct în cadrul Penitenciarul nr. 18 Brănești, Florea Ion prin care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care plângerea condamnatului Plinschi Maxim să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 13 noiembrie 2024 a fost declinată competența de la examinarea cauzei respective, cu remiterea acesteia instanței competente – Curtea de Apel Bălți.

La 27 decembrie 2024, prezenta cauză a fost repartizată aleatoriu judecătorului Oxana Mironov ce face parte din completul de judecători, Ion Talpa (președintele completului) și Ecaterina Arseni.

La 27 decembrie 2024, prin încheierea Curții de Apel Nord, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de pr. penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezenţa părţilor la proces, tot odată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de pr.penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 24 aprilie 2024.

Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, Colegiul penal al Curții de Apel Nord consideră necesar de a respinge recursul directorului adjunct în cadrul Penitenciarului nr.18 Brănești, Florea Ion ca fiind nefondat reieșind din următoarele considerațiuni:

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

Potrivit art. 449 alin.(1) pct.1) lit. a) Cod de procedură penală, Judecând recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: ***respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă: recursul este nefondat;***

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Urmare a adoptării cadrului legal intern, CtEDO a respins ca inadmisibile, mai multe cerințe formulate de condamnați referitor la despăgubiri pentru condițiile precare de detenție, reiterând în cauza Drăniceru vs RM din 12.02.2019, că având în vedere noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție, instituit în Republica Moldova în baza Legii nr.163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 1 ianuarie 2019) și a Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, acesta în principiu ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Cu toate acestea, Curtea subliniază că această concluzie nu va prejudicia în niciun fel o eventuală reexaminare, după caz, a chestiunii cu privire la eficiența remediului respectiv în funcție de deciziile pronunțate de către instanțele naționale și a executării lor efective, ea păstrându-și competența de ultim control cu referire la plângerile formulate de către eventualii reclamanți care vor epuiza căile de recurs interne disponibile.

De asemenea, Curtea a considerat că odată cu punerea în aplicare a legii nominalizate, remediul național intern ar putea a priori a fi considerat efectiv pentru contestarea condițiilor proaste de detenție în Republica Moldova, fiind disponibil persoanelor condamnate sau plasate în arest preventiv, precum și persoanelor eliberate din detenție, cu condiția respectării termenelor prevăzute de către noile prevederi interne și cu referire la caracterul compensator al remediului.

În contextul dat, reclamantul trebuie să beneficieze de noul remediu, în vederea obținerii la nivel național a recunoașterii violării și, după caz, a unei despăgubiri adecvate. Iar dacă el nu o va obține la nivel național, va avea posibilitatea adresării la CtEDO cu o nouă cerere în termen de șase luni după epuizarea căilor ordinare de recurs intern, Curtea rezervându-și posibilitatea examinării coerenței dintre jurisprudența instanțelor naționale cu propria sa jurisprudență, precum și eficiența remediului atât în teorie, cât și în practică.

Ținând cont de faptul, că prescripția reprezintă termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere dreptul încălcat pe calea înaintării unei plângeri în instanța de judecată, la caz fiind pus în aplicare cel stabilit de art. 473/2 alin. (5) Cod pr. penală, pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272, Colegiul consideră, că condamnatul Plinschi Maxim perfect s-a încadrat în el, sesizând instanța la 02 ianuarie 2024, în interiorul termenului de șase luni stabilit prin lege.

La soluționarea plângerii înaintate Colegiul penal reține că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție instanța națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).*

Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției *(cauza Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).*

În acest sens instanța de recurs reține că, în cererea depusă s-a invocat aflarea condamnatului pe parcursul unei perioade de timp în Penitenciarul nr.18 Brănești în condiții inumane și degradante, care sunt contrare prevederilor art. 3 CEDO.

Potrivit raportului administrației instituției penitenciare, se invocă că Plinschi Maxim s-a deținut în Penitenciarul nr. 18 Brănești în condiții de detenție acceptabile, care au corespuns minimului necesar, ultimul nefiind marginalizat sub nici un aspect inuman si/sau degradant.

Astfel, Colegiul penal constată temeinicia soluției instanței inferioare în partea ce ține de constatarea faptului că, Plinschi Maxim a fost deținut în perioada continuă de la 02.05.2023-24.04.2024 în Penitenciarul nr. 18 Brănești, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, în total 358 zile, manifestate prin deținerea în celule supraaglomerate și celule insalubre, fapt ce contravine Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.

La acest capitol, instanța de recurs remarcă că condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 18 Brănești integral se confirmă prin raportul privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brănești a Avocatului Poporului (Ombudsmanul) din 31.07.2019 și prin raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT) din 11.02.2020 privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18 cu referire la condițiile de detenție, unde s-au reținut condiții precare de detenție, și anume suprapopularea penitenciarului, condiții deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană și lipsa personalului medical specializat în instituția penitenciară.

Drept consecință, Colegiul penal va respinge alegațiile recurentului potrivit cărora pe perioada detenției sale în Penitenciarul nr. 18 Brănești condamnatul Plinschi Maxim nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției, or, la analiza condițiilor de cazare a deținutului urmează a se reține prevederile Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m^2, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții.

În susținerea celor expuse, Colegiul penal notează dispoziția art.473^4 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit căreia la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu.

În acest sens CtEDO a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, **nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios:** atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului.

Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(a se vedea în acest sens cauza A. şi alţii c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98).*

Distinct, Colegiul penal reține că în conformitate cu art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ. Instanța de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

În temeiul prevederilor art. 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.

Astfel, instanța de fond a constatat că Plinschi Maxim s-a aflat în condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în Penitenciarul nr. 18 Brănești o perioadă cumulativă de 358 zile.

Prin urmare, având în vedere că s-au adeverit alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție, luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității şi echității, instanța de fond corect a considerat necesar, oportun şi rezonabil de a reduce 35 zile pentru perioada de 350 zile în care acesta s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 18 Brănești, cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție.

Subsecvent, instanța de recurs reține a fi întemeiată inclusiv și soluția instanței de fond în partea compensării celor 8 zile de detenție care nu pot fi reduse în valoare pecuniară, stabilindu-i just în beneficiul condamnatului Plinschi Maxim suma de bani în mărime de 400 lei, şi anume a câte o unitate convențională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM, or, după cum rezultă din raportul instituției penitenciare condamnatul Plinschi Maxim a fi eliberat din detenție la data de 24.07.2024, în legătură cu ispășirea termenului pedepsei, adică la momentul actul nu se mai află în custodia statului, fapt pentru ce compensarea celor 8 zile de detenție este rațională și urmează a fi executată în sarcina lui Plinschi Maxim.

În atare circumstanțe, instanța de recurs reține că instanța de fond a pronunțat o încheiere întemeiată şi motivată, iar în situația în care instanța şi-a motivat decizia luată, arătând în mod concret la împrejurările care infirmă/afirmă petiționarul, permițând părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de apel/recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță *(Hotărârea CtEDO Garcia Ruis versus Spania).*

În subsidiar, Colegiul penal constată caracterul declarativ a recursului formulat de administrația P-18 Brănești, situație ce nu poate servi temei pentru modificarea soluției adoptate de judecătorul de instrucție în acest sens.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod pr. penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul directorului adjunct, comisar-șef de justiție în cadrul Penitenciarului nr.18 Brănești, Florea Ion declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 24 aprilie 2024, privind admiterea parțială a plângerii condamnatului Plinschi Maxim împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se respinge ca nefondat, cu menținerea încheierii în cauză fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului: **Ion Talpa**
Judecători: **Oxana Mironov**
Ecaterina Arseni